

Over in ons land aangetroffen kleurvarieteiten der Viviparus-
soorten, door Dr. J.Th. Henrard.

In aansluiting met de nomenclatuur onzer soorten in het vorige nummer van dit blad, breng ik in herinnering dat reeds in 1913 in de Levende Natuur, afl. 17 bladz. 399, door Jhr. W.C. van Heurn een zeer fraai artikel geschreven is, waarin Paludina vivipara volkomen juist is gekarakteriseerd geworden. Wat door dezen scherpen waarnemer gezegd is, kan ik ten volle bevestigen en zijn artikel is nu na meer dan 20 jaren nog even up to date en prettig leesbaar. Beide soorten zijn nog al variabel wat de bolheid der windingen betreft. Deze variabiliteit berust op geslachtsdifferentiatie; gebleken is dat de wijfjes veel bollere windingen hebben dan de mannetjes, hetgeen door meting aantoonbaar is, doch moeilijk in woorden is uit te drukken. Er bestaan echter ook andere variaties, die op erfelijkheidsfactoren berusten. Van Heurn noemt voor Paludina contecta (nu Viviparus lacustris Beck genoemd) reeds de var. virescens Jeffr., door hem in den Leidschen Hortus

gevonden. Deze zeer interessante slak mist totaal de banden, die normaal op de windingen voorkomen en is bovendien veel lichter van kleur en meer zeegroen. Ze is op te vatten als een albino. Onder albinos bij slakken verstaan we iets anders dan gewoonlijk in de biologie, waarover ik later eenige waarnemingen zal bekend maken. Deze var. virescens vond ik overvloedig in het vijvertje van den Hortus te Leiden bij de Victoria-kas in Augustus 1924. Daar had deze slak zich dus vanaf 1912 gehandhaafd. Tot Juli 1930 heb ik ze daar kunnen waarnemen. Daarna is het vijvertje met zijn fraaie algenvegetatie grondig (!) met kopersulfaat schoongemaakt en is de slak bijna uitgeroeid. Ik heb destijds de embryonen onderzocht. Deze zijn reeds als zoodanig voor elke soort te herkennen en waren zonder uitzondering albinotisch, terwijl de normale vorm gebandeerde embryonen heeft. Mijn grootste exemplaar dat ik daar aantrof, is 30 mm hoog en 24 mm breed. Dat deze variëteit slechts te danken zou zijn aan kalkgebrek van het milieu is niet waarschijnlijk, daar ze met de normale gebandeerde vorm een populatie vormde. In deze populatie is de var. virescens misschien wel de recessieve vorm volgens de splitsingswet van Mendel, hetgeen ik alleen afleid uit het feit, dat bij alle door mij onderzochte exemplaren geen enkel gebandeerd embryo werd aangetroffen. Indien ongebandeerd hier dominant was (zooals bij Helix nemoralis libellula het geval is) dan zouden er uit de nakomelingen gebandeerde exemplaren moeten te voorschijn treden, hetgeen niet werd gevonden, tenzij toevallig alle onderzochte exemplaren homozygoot zijn geweest, wat in een zoo gemengde populatie wel niet het geval zal zijn geweest. Ik zal trachten dit probleem door cultiveeren op te lossen.

Onze echte Viviparus viviparus (L.) is veel variabelere, doch voor ons land is daarover nog niet veel bekend. Een mooie kleurvariëteit is de var. atropurpurea (Lloyd), deze is in Augustus 1933 gevonden door ons medelid de Heer C.M.A. Nauta, med.stud. te Oegstgeest, in de Groëngarijpster poelen (Sneekermere) in twee exemplaren, die zich in mijne collectie bevinden. Hier is de kleur der banden zoodanig over de geheele schelp verdeeld, dat er van de groene kleur niets meer merkbaar is en de geheele schelp gelijkmatig fraai purper is gekleurd. We kunnen bij zoo'n overmaat van pigment spreken van melanisme, een verschijnsel dat meer bij slakken is waargenomen doch zeldzamer is dan albinisme. Gaarne houd ik mij aanbevolen voor mededeelingen van vondsten van deze variëteiten. Van de var. virescens heb ik nog enkele doubletten.